

TÖÖ JA KOOLITUS

ARNO SAAR

« Mul pole kunagi alluvaid olnud, ülemused vist siiski on, aga nad on kusagil kaugel ja ma ei puutu nendega enamasti kokku. Nii et õpetanud on ikkagi kolleegid. Kusjuures väga kenasti saavad sind õpetada ka surnud kolleegid – näiteks Tammsaare, Luts... Mati Unt.»

Kirjanik Andrus Kivirähk vastab tööinspektsiooni kuukirjas Tööelu küsimusele, mis on kõige kaalukam asi, mida mõni ülemus, alluv või kolleeg on talle elus õpetanud

EESTI ILUTEENINDUSE ERAKOOL

Kuidas palka juurde küsida? Mõtle, miks ülemus peaks sulle rohkem maksma hakkama ja jää oma arvamusel kindlaks

Kui palganumber enam ei rahulda, tuleks ülemusega sellest rääkida. Enne seda aga tasub enda jaoks selgeks mõelda, miks töandja peaks hakkama sulle rohkem maksma. See, et pärast kulukate kohustuste liisandumist on senise sissetulekuga raske toime tulla, pole töandja, vaid sinu probleem.

PIRET PARIK
piret.parik@ohtuleht.ee

Põhjusi palka juurde küsida on peamiselt kaks: kas igakuine töötasu ei ole töömahuga enam tasakaalus või kõige tavalisem selgitus, et praeguse palgaga ei tule enam välja. «Paljud elavad palgapäevast palgapäevani ja säästa pole võimalik, samas pole töögi see, mis paneks silmad särada. Tööd peaks siiski tegema töö pärast, kuid paraku teevad paljud seda eelkõige raha pärast,» nendib Eesti Karjäärinõustajate Ühingu esimees Aiki Pärle.

See, et sa ei tule oma rahaga välja, pole töandjale piisav põhjendus. Samas tuuakse seda ikkagi välja, tõdeb Pärle. Palgakulu on töandjale üks suuremaid kulusid ja loomulikult ta

hob ta teada, mida tema sellest kasu saab, kui hakkab kellelegi rohkem maksma. Sellepärast tuleks inimesel enne palgakohutumist läbi mõelda, mis on tema tööülesannetes muutunud. Kas töömaht on suurenenud? On ta omandanud väärtuslikke kogemusi? On ta käinud koolitustel? «Paraku ei mõelda neid asju sageli läbi ja seetõttu ei osata oma soovi ka põhjendada,» ütleb ta.

Enne ülemuse kabinetis marssimist tasuks palgaläbirääkimist harjutada lähedase inimese peal. Samuti võib pöörduda karjäärinõustaja poole, kes aitab sinu ametioskusi hinnata ja vestluseks valmistada. Kindlasti tuleks ka sobiv palganumber välja mõelda. Pärle sõnul on mehed siinkohal oluliselt kind-

lameelsemad. Naised aga löövad sageli käega ja on rahul, et niigi palju said. «Naised võiks julgemaid samme astuda. Samas ei tohiks palganumbriga pilvedes hõljuda – see peaks olema ikka reaalne ja põhjendatud,» lausub ta.

Kõrvu ei tohi kohe lonti lasta

Vastupidiselt Pärlele kinnitab loovkonsultant ja idufirma Funderbeam kaasasutaja Villu Arak, et naised küsivad meestest hoopis kõrgemat palka. «Nad on oma väärtusest üldiselt paremini teadlikud ja see on väga okei, sest praktika on näidanud, et naised on kohusetundlikumad, põhjalikumad ning peavad lubadustest ja tähtaegadest paremini kinni.» Samas on piiritagused uuringud tema sõnul näidanud, et palgatõusu tõhusaim viis on siiski vahetada töandjat. «Palga tõusukõver sama töandja juures ja samal positsioonil jätkates kipub olema kõvasti konservatiivsem kui

töandjat vahetades,» ütleb Arak.

Miks aga sageli kardetakse palka juurde küsida? «On kujunenud stereotüüp ebameeldivast töandjast, kes suhtub palgaküsimusse väga jäigalt ja kipub ka töötajasse mitte kõige meeldivamalt suhtuma,» teab Pärle. Samas tuleb alati valmis olla selleks, et palgaläbirääkimised ei kanna vilja – siis ei tekita eitav vastus ka liigset nõrdimust.

Kui töandja ei näinud esimesel korral palgatõusuks põhjust või võimalust, tasub minna uuele katsele. «Juht peab samuti aru saama, et kui töötaja juba sellise küsimusega tema poole pöördub, siis kipub tal motivatsioon kaduma. Mina soovitsin kokku leppida, et palgaküsimuse juurde tullakse kolme või kuue kuu pärast tagasi,» ei tohi inimene Pärle meelest pärast esimest ebaõnnestunud katset kohe kõrvu lonti lasta.

Kindlasti ei tasu ähvardada lahkumisavaldusega. «Sel juhul peab koht, kuhu minna, ka olema olemas. Alati on võimalus, et

töandja ütleb sulle, et palun mine,» hoiatab ta. Pealegi ei kipu suure tõenäosusega keegi ähvardada palka tõstma.

Kui aga palgaläbirääkimised on juba korduvalt ebaõnnestunud, tasuks kindlasti hakata tööturul ringi vaatama. «Tööturg on muutunud üsna liikuvaks ja neid, kes 20–50 aastat ühes kohas püüvad, jääb järjest vähemaks,» nendib Pärle.

Palgatõus võiks kajastuda töölepingus

Juba enne töölepingu sõlmimist tasuks kokku leppida, millal palk uuesti üle vaadatakse. «Esimest korda kindlasti katseaja lõpus. Tavaline tärmin on ka kord aastas arenguveestluse ajal, kui räägitakse tööülesannetest, koolitusvajadusest ja palganumbrist,» ütleb Pärle.

Ka Arak soovib töölepingut sõlmides sisse kirjutada iga-aastase automaatse palgatõusu punkti, olgu see siis seotud elukalliduse indeksi, teatud eesmärkide saavutamise või mis tahes

näitaja alusel. Vastasel korral hakkab pikaajaline staaz töötajat karistama – vanad töötajad saavad vana palka, uued töötajad aga uut ja kõrgemat, nendib ta.

Kõige parem on töötajal pingelise eelhäälestusega vestlusest auru välja lasta sõbralikult ja asjalikult põhjendades, kuidas tema väärtus on ettevõtte jaoks suurenenud. «Mõistliku töandja peas toimub sellisel hetkel respektiplahvatus, mille loogilise jätkuna ta premeerimisega nõustub. Olgu selleks siis palgatõus, preemia või mõni muu hüve,» ütleb Arak. Sarnaselt Pärlega leiab ka tema: põhjendused stiilis, et mulle oleks palka juurde vaja, sest meie perel on eluasemelaenu Tallinnas ja Pärnus pluss auto-liising, ei tööta.

Palgaläbirääkimiste päeval pole põhjust tavapärasest teistmoodi riietuda, kuna endast lugupidav töötaja on Araku sõnul alati hoolitsetud. «Ta ei pea palgakõneluste päeva tavalisest teisipäevast kuigivõrd teistsuguseks.»

ARNO SAAR

Karjääri raskeim hetk

Pildil koos Toomas Eduriga 2009. aastal balletigala Jõhvi kontserdimajas.

Age Oks sai Londonis tunda töökiusamist

Vigastasin Londonis «Luikede järve» teise vaatuse lõpuosas oma jalga nii, et ma etendust jätkata ei saanud, meenutab Tööinspektsiooni infokirja Tööelu oktoobrikuu numbris baleriin Age Oks.

«Tegin hüppe, mille maandumise järel ma täisjalga maha panna ei saanud. Hull lugu oli see, et pidin veel järgmisest stseenis lavale minema. Imekombel suutsin kuidagi varvastel natuke tippida ja mu partner Toomas (Edur) päästis jala maha toetamise probleemi nii, et võttis mu ilmatu pikaks ajaks tõstesse.

Valus oli, pisarad voolasid, hirm ja vastutus etenduse jätkumise ees oli nii suur, et olin valmis ühel jalal tagasi minema. Füsioterapeut pidi mulle ütlema, et istu maha, kolmanda vaatuse tantsimisest ei ole juttugi, sest sa ei suuda isegi käia.

Õnneks lõppes kõik siiski hästi ka publikule, sest kätte saadi üks meie trupi tantsupaar, kes oli päeval Austraalia reisilt naasnud ja valmistus just magama heitma. Kolmanda vaatuse alguseks on kell päris palju. Et ajavahega kohanemine kergemalt läheks, oli naine just unerohi võtnud ja mees endale kokteili seganud. Õnneks nad

olid valmis tulema, riietusid küll Londoni taksos. Vaheaeg venis kolmveerandtunniseks, kuid teatris on etenduse jätkumine üks pühamaid reegleid ja seda me ei mürdnud. Jala paranemine võttis küll mitu kuud.

Mu karjääri jooksul on olnud päris palju vigastusi ja raskeim oli minu jaoks alati traumadejärgne tagasitulek. Vormi taastamine nii konkurentsivõimeliseks alal oli iga kord kohutav eneseületus. Iga kord pidin oma kuulmist just sellele positsioonile uuesti tõestama. Tagantjärele mõeldes, neil aegadel oleks võinud professionaalset abi paluda

just psühholoogilise poole pealt. Kuid õnneks on ka see kultuur 20 aastaga palju arenenud. Nii paljud karjäärid on just psüühika pärast närbunud.

Sellest ajast on mul ka tööalane kiusamiskogemus. Olles priimabaleriin, lakkas terve teatri juhtkond Londonis mind isegi veritvamast, sest mu vigastus ei olnud pikemat aega paranenud.

See on meeldejääv kogemus, millest ma võin aru saada, kuid mitte kunagi andestada. See andis olulise tõuke vahetada truppi ja läksime Toomasega hoopis Birminghami.»